

Libera circulație a lucrătorilor în spațiul comunitar

Lector univ. dr. Cristina Popa Nistorescu*

The free circulation of working individuals within the E.U.'s space

Article 39 (2) of the European Community Treaty forbids whatever discrimination, based on citizenship, working individual persons from the member states. As a result, any citizen of a member state, has the right of access to a wage activity and to carry on this activity on the territory of another member state, wherever may be his residence. So in this paper we study the principle of equal treatment, concerning the access to a wage activity, fiscal and social advantages and the access to professional training but also the restrictions, derogations and limitations of the right of individual workers to a free movement in the community's space. Therefore, the paper emphasizes the importance of the restrictions concerning the labour free's movement, stipulated in the Romania's Accession Treaty to the European Union.

Key words: *free movement of working individuals, european citizenship, principle of equal treatment*

Cuvinte cheie: *libera circulație a lucrătorilor individuali, cetățenia europeană, principiul egalității de tratament.*

1. Considerații cu privire la conceptul de „lucrător”. Potrivit art. 39 (2) din Tratatul Comunității Europene, este interzisă orice discriminare, pe bază de cetățenie, între lucrătorii statelor membre, conceptul de lucrător fiind definit de către dreptul comunitar independent de legislația statelor membre. S-a considerat, astfel, că dacă definiția ar fi fost lăsată la îndemâna statelor membre, în funcție de interesele acestora de a-și proteja piața forței de muncă, o parte din persoanele cărora le sunt recunoscute drepturi nu ar fi avut posibilitatea de a le exercita.¹ În definirea conceptului de lucrător, Curtea Europeană de Justiție a folosit criterii care se concentrează în jurul existenței unui raport de muncă și a unei remunerații. Prin urmare, lucrătorul a fost definit ca fiind persoana care, pentru o anumită perioadă de timp, prestează o activitate remunerată pentru sau în subordinea altei persoane.

Termenul de lucrător este mult mai larg în sensul dreptului comunitar al muncii în comparație cu sensul utilizat în dreptul național al muncii. Astfel, considerăm că dreptul de liberă circulație se extinde și la persoanele care își caută de lucru în alt stat membru, iar statele membre trebuie să permită acestora intrarea pe teritoriul lor pentru a studia piața forței de muncă și pentru a depune diligențele necesare pentru a fi angajate. Celui care își caută de lucru i se poate cere de către statul membru să părăsească teritoriul după 6 luni de la intrare, dacă nu face dovada că este în continuare în căutarea unui loc de muncă și are șanse să fie angajat.² De asemenea, potrivit art. 7 alin. 3 din Directiva 2004/38, un cetățean al Uniunii Europene care nu mai este lucrător sau persoană care exercită o activitate independentă își menține statutul de lucrător sau persoană care exercită o activitate independentă în următoarele condiții: a) se află în incapacitate temporară de a munci, ca rezultat al unei boli sau al unui accident; b) este înregistrat în mod corespunzător ca fiind în

* Universitatea din Caiova, Facultatea de Drept și Științe Administrative

¹ T. Ștefan, B. Andreșan – Grigoriu – „Drept comunitar”, Editura C. H. Beck, București, 2007, pg. 385.

² Art. 7 alin. 3 lit. c din Directiva 2004/38 coroborat cu art. 14 alin. 4 lit. b din Directiva 2004/38.

șomaj involuntar, după ce a fost angajat pe o perioadă de peste un an, și s-a înregistrat ca persoană care caută de lucru la oficiul relevant de plasare a forțelor de muncă; c) este înregistrat în mod corespunzător ca fiind în șomaj involuntar, după ce a îndeplinit un contract de muncă pe termen limitat, cu durată de sub un an sau după ce a devenit șomer în mod involuntar în timpul primelor 12 luni și s-a înregistrat ca persoană care caută de lucru la oficiul de plasare a forțelor de muncă, în acest caz, statutul de lucrător menținându-se pentru o perioadă de cel puțin 6 luni; d) începe un stagiul de formare profesională, cu excepția cazului în care se află în șomaj involuntar, menținerea statutului de lucrător presupunând ca pregătirea să aibă legătură cu activitatea profesională anterioară.

2. Dreptul de ședere conferit lucrătorilor și familiilor acestora. Potrivit art. 6 al Directivei 2004/38 cetățenii Uniunii au dreptul de ședere pe teritoriul altui stat membru pe o perioadă de cel mult trei luni fără nici o altă condiție sau formalitate în afara cerinței de a deține o carte de identitate valabilă sau un pașaport valabil. Aceste dispoziții se aplică și membrilor de familie care dețin un pașaport valabil, care nu au cetățenia unui stat membru și care îl însoțesc pe cetățeanul Uniunii ori se alătură acestuia.

Art. 7 al Directivei 2004/38 precizează că toți cetățenii Uniunii au dreptul de ședere pe teritoriul altui stat membru pentru o perioadă mai mare de trei luni în cazurile în care: a) sunt lucrători care desfășoară activități salariate sau activități independente în statul membru gazdă sau b) dispun de suficiente resurse pentru ei și pentru membrii familiilor lor, astfel încât să nu devină o sarcină pentru sistemul de asistență socială al statului membru gazdă în cursul șederii și dețin asigurări medicale complete în statul membru gazdă sau c) sunt înscriși într-o instituție privată sau publică, acreditată sau finanțată de către statul membru gazdă pe baza legislației sau practicilor sale administrative, cu scopul principal de a urma studii, inclusiv formare profesională și dețin asigurări medicale complete în statul membru gazdă și asigură autoritatea națională competentă, printr-o declarație sau o altă procedură echivalentă la propria alegere, că posedă suficiente resurse pentru ei înșiși și pentru membrii de familie, astfel încât să nu devină o povară pentru sistemul de asistență socială al statului membru gazdă în timpul perioadei de ședere. Pe de altă parte, potrivit art. 14 al Directivei 2004/38 recurgerea de către un cetățean al Uniunii sau de către un membru al familiei sale la sistemul de asistență socială al statului membru gazdă nu conduce în mod automat la luare unei măsuri de expulzare. O măsură de expulzare nu poate fi în nici un caz adoptată împotriva unor cetățeni ai Uniunii sau membrilor de familie ai acestora în cazurile în care: a) cetățenii în cauză ai Uniunii sunt lucrători care desfășoară activități salariate sau independente ori b) cetățenii în cauză ai Uniunii au intrat pe teritoriul statului membru gazdă în căutarea unui loc de muncă iar, în acest caz, ei și membrii familiilor lor nu pot fi expulzați atât timp cât cetățenii Uniunii pot dovedi că sunt în continuare în căutarea unui loc de muncă și că au șanse reale de a fi angajați.

3. Dreptul de a rămâne pe teritoriul unui stat membru după desfășurarea unei activități salariate în acel stat. Potrivit art. 17 al Directivei 2004/38, dreptul de ședere permanentă în statul membru gazdă se acordă înaintea unei perioade neîntrerupte de 5 ani de ședere dacă: a) lucrătorii sau persoanele care exercită o activitate independentă, în momentul în care încetează să lucreze, au atins vârsta stabilită de legislația statului membru respectiv pentru acordarea unei pensii pentru limită de vârstă, sau lucrătorii care încetează să exercite o muncă salariată pentru a se pensiona înainte de limita de vârstă, cu condiția să fi lucrat în statul membru respectiv cel puțin în cele 12 luni precedente și să-și fi avut reședința acolo pe o perioadă neîntreruptă mai mare de 3 ani; sau b) lucrătorii ori persoanele care exercită o activitate independentă și au avut reședința în statul membru

gazdă timp de cel puțin 2 ani și au încetat munca din cauza unei incapacități permanente de muncă iar dacă această incapacitate este rezultatul unui accident de muncă sau al unei boli profesionale, care îndreptățește persoana respectivă la o indemnizație plătită integral sau parțial de o instituție a statului membru gazdă, nu se impune nici o condiție privind durata șederii; sau c) lucrătorii sau persoanele care exercită o activitate independentă și care, după 3 ani de muncă și ședere neîntreruptă în statul membru gazdă, lucrează ca angajați sau persoane care exercită o activitate independentă pe teritoriul unui alt stat membru, păstrându-și reședința pe teritoriul primului stat, la care revin, de obicei, zilnic sau cel puțin o dată pe săptămână.

Perioadele de șomaj involuntar, înregistrate corespunzător la oficiul de plasare a forțelor de muncă relevant, perioadele în care persoana nu a lucrat din motive independente de voința sa, precum și absențele de la lucru și încetarea lucrului datorită unei boli sau accident se consideră perioade de muncă.

Membrii familiei muncitorului vor avea dreptul de ședere permanentă în următoarele condiții: a) dacă salariatul sau persoana care exercită o activitate independentă a dobândit dreptul de ședere permanentă în statul membru respectiv; b) dacă în momentul decesului, salariatul sau persoana care a exercitat o activitate independentă își avusese reședința pe teritoriul statului membru respectiv timp de 2 ani neîntrerupți; c) dacă decesul lucrătorului sau al persoanei care a exercitat o activitate independentă a fost rezultatul unui accident de muncă sau boală profesională; d) dacă soțul/soția care a supraviețuit și-a pierdut naționalitatea statului membru respectiv prin căsătoria cu salariatul sau cu persoana care a exercitat o activitate independentă.

Membrii familiei unui cetățean al Uniunii care au dreptul de ședere sau de ședere permanentă într-un stat membru sunt îndreptățiți să se angajeze sau să exercite o activitate independentă în statul respectiv. Statele membre vor elibera, la cerere, cetățenilor Uniunii îndreptățiți la ședere permanentă un document care să ateste acest drept. În schimb, pentru membrii de familie care nu sunt resortisanți ai unui stat membru, dar sunt îndreptățiți la ședere permanentă, se eliberează un permis de ședere permanentă care se reînnoiește în mod automat la fiecare 10 ani.

4. Dreptul de acces la avantaje sociale în virtutea principiului egalității de tratament. Art. 39 alin. 2 din Tratatul CE, care statuează libertatea de circulație a lucrătorilor, instituie principiul unui tratament egal al lucrătorilor și deci, o interdicție de discriminare directă sau indirectă.³ Regulamentul (CEE) nr. 1612/68 al Consiliului din 15 octombrie 1968 privind libera circulație a lucrătorilor în cadrul Comunității este actul care dezvoltă art. 39 din TCE din acest punct de vedere. Astfel, orice resortisant al unui stat membru, indiferent de reședința sa, are dreptul de acces la o activitate salariată și de a desfășura această activitate pe teritoriul altui stat membru. Acesta beneficiază, în special, pe teritoriul unui alt stat membru, de aceeași prioritate ca și resortisanții statului respectiv în ceea ce privește accesul la locurile de muncă disponibile.⁴ De asemenea, este interzisă discriminarea directă, respectiv orice prevedere care restrânge sau supune unor condiții, care nu se aplică cetățenilor statului membru respectiv, cererea și oferta de locuri de muncă, accesul la ocuparea unui loc de muncă sau dreptul străinilor de a desfășura o activitate. Este interzisă și discriminarea indirectă, respectiv prevederile ce se aplică indiferent de cetățenie,

³ G. Gornig, I. E. Rusu – „Dreptul Uniunii Europene”, ediția 2, Editura C. H. Beck, București, 2007, pg. 158.

⁴ Potrivit art. 48(4) al Tratatului CEE, statele membre pot refuza sau restrânge accesul la locurile de muncă din domeniul administrației publice pe temeiul cetățeniei.

care au ca scop sau efect împiedicarea accesului resortisanților altui stat membru la locurile de muncă oferite.⁵

Orice bariere (prevederi legale și practici administrative) în calea accesului la muncă sunt interzise. De exemplu:⁶ cele care fac obligatorie recurgerea la proceduri speciale de recrutare pentru străini sau supun unor condiții diferite de cele aplicabile angajatorilor care desfășoară activități pe teritoriul statului membru respectiv oferta de muncă publicată în presă sau prin orice alt mijloc; ori supun eligibilitatea pentru ocuparea unui loc de muncă unor condiții de înregistrare la oficiile de ocupare a forței de muncă sau împiedică recrutarea nominală a lucrătorilor în cazul persoanelor care nu își au reședința pe teritoriul statului membru respectiv.

Statele membre sunt obligate să ofere solicitanților străini aceeași asistență în căutarea locurilor de muncă pe care o acordă propriilor cetățeni. De asemenea, în ceea ce privește egalitatea de tratament, Regulamentul nr. 1612/68 mai prevede:⁷ a) un muncitor care are cetățenia unui stat membru nu poate, pe teritoriul altui stat membru, să fie tratat în mod diferit față de muncitorii aceluși stat pe temeiul cetățeniei cu privire la oricare din condițiile de muncă și, în special, în ceea ce privește remunerația, concedierea, ca și situațiile în care ar fi șomer, reînscris sau reangajat; b) muncitorii migranți au acces în școlile de pregătire profesională și la casele de pensionari în aceleași condiții ca și muncitorii autohtoni; c) muncitorii migranți au dreptul la tratament egal în ceea ce privește apartenența la sindicate și exercițiul drepturilor derivând din aceasta; d) ei se bucură de toate drepturile și beneficiile acordate muncitorilor naționali în domeniul locuințelor.

Pe de altă parte, un lucrător dintr-un alt stat membru beneficiază de aceleași avantaje fiscale și sociale ca și lucrătorii naționali. Curtea Europeană de Justiție a considerat că avantajele sociale sunt „acele avantaje care, indiferent dacă sunt sau nu legate de un contract de muncă, sunt acordate lucrătorilor naționali datorită statutului obiectiv de lucrători ori în virtutea rezidenței pe teritoriul național și a căror extindere pentru lucrătorii, cetățeni ai altor state membre, este menită să faciliteze mobilitatea lor în cadrul Comunității”. Avantajele sociale includ, de exemplu, alocația pentru copii și dreptul la folosirea limbii materne în procedurile penale. De asemenea, membrii familiei lucrătorului se bucură de egalitate de tratament în ceea ce privește avantajele sociale.

Directiva 2004/38 întărește principiul egalității de tratament și prevede că toți cetățenii Uniunii Europene care își au reședința pe teritoriul statului membru gazdă se bucură de tratament egal cu cel al resortisanților statului membru respectiv, în sfera de aplicare a Tratatului, avantajele acestui drept extinzându-se la membrii de familie care nu sunt resortisanți ai unui stat membru și care au dreptul de ședere sau dreptul de ședere permanentă. Totuși, statul membru gazdă nu este obligat să acorde dreptul la asistență socială în timpul primelor 3 luni de ședere și nici nu este obligat ca, înainte de dobândirea dreptului de ședere permanentă, să acorde ajutoare pentru studii, inclusiv pentru formare profesională, constând în burse studențești sau credite studențești unor persoane altele decât lucrătorii, persoanele care exercită o activitate independentă, persoanele care își mențin acest statut și membrii familiilor acestora.⁸

Nediscriminarea în ceea ce privește accesul la pregătire include și egalitatea taxelor pentru învățământ, atât în cadrul statului gazdă, cât și în situația în care statul gazdă

⁵ T. Ștefan, B. Andreșan – Grigoriu – op. cit., pg. 400.

⁶ T. Ștefan, B. Andreșan – Grigoriu – op. cit., pg. 400.

⁷ Art. 7 – 9 din Regulamentul nr. 1612/68.

⁸ Art. 24 din Directiva 2004/38.

își asistă cetățenii în urmarea cursurilor la colegii și universități din alte state membre.⁹ Potrivit art. 12 al Regulamentului nr. 1612/68, „copiii unui cetățean al unui stat membru, care este sau a fost angajat pe teritoriul unui alt stat membru, vor fi admiși în sistemul educațional al aceluși stat, la cursuri profesionale sau de ucenicie în aceleași condiții ca și cetățenii aceluși stat, dacă acești copii locuiesc pe teritoriul său, iar statele membre sunt chemate să încurajeze toate eforturile pentru a da acestor copii posibilitatea să frecventeze cursurile în cele mai bune condiții”.

În articolul 26 al Directivei 2004/38 se mai precizează că statele membre pot controla respectarea oricărei dispoziții din legislația lor internă prin care se cere resortisanților străini să dețină în permanență asupra lor certificatul de înregistrare sau permisul de ședere, cu condiția să aplice aceeași cerință în cazul resortisanților cu privire la cartea de identitate. În cazul nerespectării acestei cerințe, statul membru poate impune aceleași sancțiuni ca și cele impuse propriilor resortisanți care nu au asupra lor cartea de identitate. Dispoziția cuprinsă în acest articol este expresia principiului egalității de tratament.

5. Îngrădirea dreptului la libera circulație a lucrătorilor din motive de ordine publică, securitate publică sau sănătate publică. Statele membre pot restrânge libertatea de circulație și de ședere a lucrătorilor Uniunii și a membrilor lor de familie, indiferent de cetățenie, pentru motive de ordine publică, siguranță publică sau sănătate publică. Aceste motive nu pot fi invocate în scopuri economice. Măsurile luate din motive de ordine publică sau siguranță publică trebuie să respecte principiul proporționalității și să se întemeieze exclusiv pe conduita persoanei în cauză. Astfel, condamnările penale anterioare nu pot justifica în sine luarea unor asemenea măsuri. Conduita persoanei în cauză trebuie să constituie o amenințare reală, prezentă și suficient de gravă la adresa unui interes fundamental al societății, neputând fi acceptate motivări care nu sunt direct legate de caz sau care sunt legate de considerații de prevenție generală.¹⁰

Principiul proporționalității stabilit de Directiva 2004/38 implică faptul că la aplicarea unor asemenea măsuri restrictive trebuie să se țină seama de gradul de integrare a persoanelor în cauză, de durata șederii acestora în statul membru gazdă, de vârsta, starea de sănătate, situația lor familială și economică, precum și de legăturile cu țara de origine, având în vedere faptul că expulzarea cetățenilor Uniunii și a membrilor familiilor lor din motive de ordine sau securitate publică poate afecta grav persoane care, beneficiind de dreptul la liberă circulație conferit de Tratatul CEE, s-au integrat în mod real în statul membru gazdă.

Nu se poate lua o decizie de expulzare împotriva cetățenilor Uniunii, indiferent de cetățenia acestora, cu excepția cazului în care decizia se bazează pe motive imperative de siguranță publică definite de statele membre, dacă aceștia: a) și-au avut reședința în statul membru gazdă în cei zece ani anteriori sau, b) sunt minori, cu excepția cazului în care expulzarea este în interesul copilului, în conformitate cu Convenția Organizației Națiunilor Unite privind drepturile copilului, încheiată la 20 noiembrie 1989. De asemenea, singurele boli care justifică măsuri de restricționare a liberei circulații sunt bolile cu potențial epidemic, astfel cum sunt acestea definite de documentele relevante ale Organizației Mondiale a Sănătății, precum și alte boli infecțioase sau parazitare contagioase, dacă acestea fac obiectul unor dispoziții de protecție ce se aplică resortisanților din statul

⁹ T. Ștefan, B. Andreșan – Grigoriu – „Drept comunitar”, Editura C. H. Beck, București, 2007, pg. 406.

¹⁰ Art. 27 alin. 2 din Directiva 2004/38.

membru gazdă. Bolile ce se declanșează după o perioadă de trei luni de la data sosirii nu pot motiva expulzarea de pe teritoriul respectiv.

Persoanelor care fac obiectul unei interdicții de acces pe teritoriul statelor membre li se recunoaște dreptul la apărare și beneficiază de anumite garanții procedurale prevăzute de art. 31 din Directiva 2004/38. Astfel, persoanele interesate sunt notificate în scris cu privire la orice decizie adoptată în privința lor referitoare la restricționarea libertății de circulație și de ședere, astfel încât să poată înțelege conținutul notificării și implicațiile acesteia. Persoanele interesate sunt informate în mod precis și complet cu privire la motivele de ordine publică, securitate publică sau sănătate publică pe care se bazează decizia luată în cazul lor, cu excepția situațiilor în care acest lucru este contrar intereselor de securitate ale statului. Notificarea precizează tribunalul sau autoritatea administrativă la care persoana interesată poate face recurs și, dacă este cazul, termenul acordat persoanei respective pentru a putea părăsi teritoriul statului membru, care nu poate fi mai mic de o lună de la data notificării.

Cât privește garanțiile procedurale, persoanele interesate au acces, în statul membru gazdă, la căi de recurs judiciare și, dacă este cazul, administrative, pentru a face apel sau a solicita o revizuire în legătură cu o decizie luată împotriva lor din motive de ordine publică, siguranță publică sau sănătate publică. De asemenea, persoanele care fac obiectul unei interdicții de acces în teritoriu din motive de ordine publică, siguranță publică sau sănătate publică pot prezenta o cerere pentru ridicarea interdicției după o perioadă de timp rezonabilă, în funcție de circumstanțe, și, în orice caz, după 3 ani de la executarea hotărârii definitive de interdicție care a fost pronunțată în mod valabil în conformitate cu dreptul comunitar, aducând argumente ce atestă că s-a produs o schimbare reală a circumstanțelor care au justificat decizia de interdicție pronunțată împotriva lor. Statul membru respectiv va lua o decizie privind această cerere în termen de 6 luni de la prezentarea ei.

Dacă un ordin de expulzare este executat după scurgerea a peste 2 ani de la emiterea sa, statul membru verifică dacă persoana respectivă continuă să fie un pericol real la adresa ordinii publice sau a siguranței publice și stabilește dacă s-a produs vreo schimbare reală a circumstanțelor de la data emiterii ordinului de expulzare. Ordinele de expulzare nu pot fi emise de statul membru gazdă ca pedeapsă sau măsură accesorie a unei pedepse privative de libertate, decât cu respectarea cerințelor prevăzute în art. 27, 28 și 29 din Directiva 2004/38.

6. Restricții ale circulației forței de muncă prevăzute în Tratatul de Aderare.

În cursul negocierilor de aderare la Uniunea Europeană a statelor candidate din Europa Centrală și de răsărit, libertatea de circulație a persoanelor a constituit subiect de dezbateri aprinse. Aceasta pentru că, în primul rând, unele state membre au susținut că va exista un flux de lucrători migranți din noile state datorită diferențelor de salarizare existente. În al doilea rând, au fost exprimate dubii cu privire la capacitatea administrativă a noilor state membre de a controla frontierele externe ale Uniunii Europene.¹¹ Aceste temeri au determinat introducerea unor seturi de măsuri tranzitorii în tratatele de aderare cu privire la libera circulație a persoanelor.

Măsurile tranzitorii în acest domeniu nu reprezintă o noutate pentru că perioade lungi de tranziție în materia liberei circulații a persoanelor au fost impuse și cetățenilor

¹¹ T. Ștefan, B. Andreșan – Grigoriu – „Drept comunitar”, Editura C. H. Beck, București, 2007, pg. 427.

spanioli și portughezi cu ocazia aderării acestor țări la Comunitatea Europeană.¹² Uniunea Europeană a solicitat tuturor statelor candidate, inclusiv României, o perioadă de tranziție pentru libera circulație a lucrătorilor de 2 până la 7 ani, după aderare. Astfel Uniunea Europeană a propus următorul aranjament: statele membre vor continua să aplice măsurile naționale pe o perioadă de 2 ani după aderare cu privire la dreptul de muncă al cetățenilor noului stat membru. Această perioadă poate fi prelungită cu încă 3 ani – în funcție de o evaluare prealabilă și, în continuare cu încă 2 ani în cazul unor dereglări grave pe piața muncii noului stat membru. În tot acest timp, orice stat membru poate introduce, în dreptul național, o libertate mai mare cu privire la circulația lucrătorilor decât în prezent, inclusiv libertatea deplină de circulație. Acordurile bilaterale curente vor continua să se aplice și pot fi chiar dezvoltate. În plus, statele membre pot introduce anumite măsuri speciale, de preferință pentru cetățenii noului stat membru în comparație cu un altul, astfel încât un nou stat membru poate beneficia de mai multe drepturi cu privire la libera circulație a lucrătorilor decât un alt nou stat membru.

Înainte de al doilea an după aderare, va fi făcută o evaluare a măsurilor naționale luate în domeniu, pe baza sugestiilor și rapoartelor Comisiei. În completarea acestei evaluări și nu mai târziu de sfârșitul celui de-al doilea an de după aderare, statele membre vor notifica Comisiei dacă intenționează să continue aplicarea măsurilor naționale pe următoarea perioadă de 3 ani sau dacă intenționează să aplice acquis-ul pe viitor. La 5 ani după aderare, un stat membru care a menținut în tot acest timp măsurile naționale, poate, în cazul unor serioase distorsionări pe piața muncii statului care a aderat sau a unor amenințări în acest sens, să prelungească cu încă maximum 2 ani această perioadă de tranziție, după ce va notifica în prealabil acest lucru Comisiei Europene. România a acceptat prin documentele de poziție de la acest capitol aranjamentul tranzitoriu pentru liberalizarea circulației lucrătorilor propus de Uniunea Europeană, așa cum acesta a fost agreat în Tratatul de Aderare cu statele candidate (cu excepția Ciprului și Maltei). România își rezervă dreptul ca în contextul acestui aranjament tranzitoriu, să poată aplica cetățenilor unui stat membru actual măsurile naționale echivalente măsurilor aplicate de acel stat membru României cu privire la libera circulație a lucrătorilor și furnizarea de servicii. Membrii de familie (indiferent de cetățenie) ai lucrătorilor provenind din statele membre ale Uniunii Europene care nu au aplicat restricții în ceea ce privește circulația lucrătorilor români (Bulgaria, Republica Cehă, Cipru, Estonia, Finlanda, Letonia, Lituania, Polonia, Slovacia, Slovenia, Suedia) beneficiază de acces liber pe piața muncii din România, fără a le fi necesară obținerea permisului de muncă.

În ceea ce privește membrii de familie (cetățeni ai unor state terțe sau cetățeni ai unuia dintre statele membre ale UE sau SEE care au aplicat restricții circulației lucrătorilor români) ai lucrătorilor provenind din state membre ale UE sau din Spațiul Economic European care au aplicat restricții în ceea ce privește accesul lucrătorilor români (Belgia, Danemarca, Germania, Irlanda, Grecia, Spania, Franța, Italia, Luxemburg, Ungaria, Malta, Olanda, Austria, Portugalia, Regatul Unit al Marii Britanii și Irlandei de Nord, Norvegia, Islanda și Liechtenstein), accesul acestora pe piața muncii din România se realizează potrivit dispozițiilor Tratatului de Aderare 2005: - soțul unui lucrător și descendenții acestora care nu depășesc vârsta de 21 de ani sau care se află în întreținerea acestora, care locuiesc legal împreună cu lucrătorul pe teritoriul unui stat membru la data aderării, beneficiază, după aderare, de acces imediat pe piața forței de muncă din acel stat membru. Această dispoziție nu se aplică membrilor familiei unui lucrător care a fost admis legal pe

¹² U. Becker – EU – Enlargements and Limits to Amendments of the EC Treaty, New York University Law School, Jean Monnet Working Paper, 15/01, pg. 4.

piața forței de muncă din acel stat membru pentru o perioadă de mai puțin de 12 luni; - soțul unui lucrător și descendenții acestora care nu depășesc vârsta de 21 de ani sau care se află în întreținerea acestora, care locuiesc legal împreună cu lucrătorul pe teritoriul unui stat membru la o dată ulterioară aderării, dar în cursul perioadei de aplicare a dispozițiilor tranzitorii stabilite, beneficiază de acces pe piața forței de muncă din respectivul stat membru în cazul în care au locuit în acel stat membru cel puțin 18 luni sau din al treilea an după data aderării, oricare din aceste date intervine prima în ordine cronologică.

Străinii, membri de familie ai cetățenilor UE sau SEE care au obținut accesul pe piața muncii din România pentru o perioadă de cel puțin 12 luni și care locuiau împreună cu aceștia anterior datei aderării pot fi încadrați fără permis de muncă de la 1 Ianuarie 2007. De asemenea, străinii, membri de familie ai cetățenilor UE sau SEE care au obținut accesul pe piața muncii și care locuiesc împreună cu aceștia după data aderării, vor obține permise de muncă pe durata primelor 18 luni de când au început să locuiască pe teritoriul României, sau pe durata primilor trei ani de la data aderării, oricare din aceste date intervine prima în ordine cronologică. Obținerea permisului de muncă, în vederea accesului pe piața muncii din România, se face potrivit dispozițiilor Legii nr. 203/1999 privind permisele de muncă, republicată, cu modificările și completările ulterioare.

7. Concluzii. Aplicarea drepturilor și libertăților cetățenilor statelor membre, care sunt și cetățeni ai Uniunii Europene, este guvernată de principiul egalității, care implică excluderea privilegiilor și discriminării; dreptul la un tratament egal în fața instanțelor judecătorești și a oricărui alt organ jurisdicțional; dreptul la securitatea persoanei și la obținerea protecției statului împotriva violențelor sau maltratărilor din partea oricărui individ, grup sau instituție; drepturi economice, sociale și culturale.

Tratatul asupra Uniunii Europene a făcut din libertatea de circulație și de ședere unul dintre drepturile esențiale atașate cetățeniei europene. Între cetățenia europeană și libera circulație a persoanelor s-au instituit, astfel, numeroase legături. De exemplu, art. 12 din Tratatul Comunității Europene restrânge dreptul la nediscriminare pe baza naționalității la cetățenia statelor membre. Art. 39 referitor la libertatea de circulație a muncitorilor se referă numai la cetățenia statelor membre, deși acest lucru nu este în mod explicit statuat, el trebuie, totuși, dedus din practica Curții de Justiție. De asemenea, art. 43 și 44 prevăd în mod expres abolirea restricțiilor privind libertatea de stabilire numai pentru naționalii statelor membre.

Preocuparea pentru asigurarea efectivă a drepturilor fundamentale a rezultat și din adoptarea Deciziei 1904/2006/CE a Parlamentului și Consiliului, referitoare la stabilirea, pentru perioada 2007 – 2013, a programului „Europa pentru cetățeni”, vizând promovarea unei cetățenii europene active. În preambulul acestui document se evidențiază că *„promovarea unei cetățenii europene active constituie un element cheie pentru întărirea nu numai a luptei contra rasismului, xenofobiei și intoleranței, dar și pentru coeziune și dezvoltarea democrației”*. De asemenea, prin Decizia Consiliului din 19 aprilie 2007 a fost instituit pentru perioada 2007-2013 programul specific *„Drepturi fundamentale și cetățenie”*, care are ca obiectiv, printre altele, *„ promovarea drepturilor fundamentale recunoscute de articolul 6 paragraf 2 din Tratatul asupra Uniunii Europene și informarea tuturor cetățenilor cu privire la drepturile lor, inclusiv acelea care rezultă din cetățenia Uniunii, pentru a încuraja cetățenii Uniunii să participe în mod activ la viața democratică a Uniunii.”*